

УДК 784.071.2:792.73

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-1-26>

Оксана МАСНИК,

orcid.org/0009-0009-0163-9635

*аспірантка кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) oksana.masnyk.21@pnu.edu.ua*

АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛІСТА

Стаття присвячена висвітленню аспектів комплексного підходу у формуванні вокально-виконавської майстерності як психологічно багатогранного явища та цілісної динамічної системи, що становить інтегральну професійно-значущу якість особистості естрадного співака. Диференційовано структуру музично-виконавської майстерності з позиції системної єдності взаємопов'язаних психологічних компонентів фахової естрадно-вокальної підготовки – психофізичного, психоемоційного, аналітично-рефлексивного, саморегуляційного, індивідуально-творчого, комунікативного. Досконалість операційно-технологічних сторін виконавської майстерності фахівця-вокаліста забезпечують системні знання психофізіологічних особливостей функціонування голосового апарату, сформованість набутих умінь і навичок, зрілість аналітично-рефлексивної функції самоконтролю, єдність художнього, технічного і регулятивно-психологічного розвитку. Суттєвий вплив суб'єктивних психоемоційних чинників на сценічне самопочуття музиканта актуалізує значення саморегуляційного компоненту виконавської майстерності вокаліста, що передбачає володіння навичками психологічної підготовки до публічного виступу шляхом регулярного виконання психо- та аутотренінгів, дихальних та артикуляційних вправ, застосування методів використання афірмацій та ідеомоторного тренування. Значний мотиваційно-вольовий потенціал містить індивідуально-творчий компонент фахової естрадно-вокальної підготовки, пов'язаний зі здатністю до створення переконливого сценічного образу та оригінальної інтерпретації вокальних творів, усвідомленням її змістовних аспектів та особливо – комунікативних чинників, що надають феномену вокально-виконавської майстерності рис концептуальності, а творчій позиції естрадного співака консолідує сенсу ідейного об'єднання публіки навколо ціннісних орієнтирів музичного мистецтва.

Ключові слова: вокально-виконавська майстерність, естрадний співак, психологічна підготовка, саморегуляція, аутотренінг, афірмація, інтерпретація, комунікація.

Оксана МАСНЫК,

orcid.org/0009-0009-0163-9635

*Postgraduate student at the Department of Ukrainian Musical Studies
and Folk-Instrumental Art*

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) oksana.masnyk.21@pnu.edu.ua

ASPECTS OF A COMPLEX APPROACH IN FORMING THE PERFORMANCE SKILLS OF A POP VOCALIST

The article is devoted to highlighting the aspects of a complex approach in the formation of vocal and performing skills as a psychologically multifaceted phenomenon and a holistic dynamic system, which constitutes an integral professionally significant quality of a pop singer's personality. The structure of musical and performing skills is differentiated from the standpoint of the systemic unity of interrelated psychological components of professional pop and vocal training – psychophysical, psycho-emotional, analytical-reflective, self-regulatory, individual-creative, communicative. The perfection of the operational and technological aspects of the performance skill of a specialist vocalist is ensured by systematic knowledge of the psychophysiological features of the functioning of the vocal apparatus, the formedness of the acquired abilities and skills, the maturity of the analytical and reflective function of self-control, the unity of artistic, technical and regulatory-psychological development. The significant influence of subjective psycho-emotional factors on the musician's stage well-being actualizes the importance of the self-regulatory component of the vocalist's performance skills, which involves mastering the skills of psychological preparation for public performance through regular psycho- and auto-training, breathing and articulation exercises, the use of affirmations and ideomotor training. The individual-creative component of professional pop vocal training has a significant motivational and volitional potential, associated with the ability to create a convincing stage image and original interpretation of vocal works, awareness of its content aspects and, especially, communicative factors that give the phenomenon of vocal performance skills the features of conceptuality, and the creative position of a pop singer the consolidating sense of ideological unification of the public around the value orientations of musical art.

Key words: vocal and performance skills, pop singer, psychological training, self-regulation, auto-training, affirmation, interpretation, communication.

Постановка проблеми. Переможна участь молодих представників українського естрадного музичного мистецтва в євроінтеграційних процесах сучасного конкурсного руху та світової концертної практики свідчить про утвердження високих творчих критеріїв вітчизняного естрадно-вокального професіоналізму. Подальше набуття музичною фаховою молоддю міжнародних кваліфікаційних якостей актуалізує завдання постійного оновлення змісту професійної освіти естрадного співака, зокрема, через розширення сфери його психологічної підготовки. Це, у свою чергу, передбачає розробку індивідуального для кожного музиканта комплексу вправ та рекомендацій, детермінованого його особистісними і психофізичними особливостями та спрямованого на досягнення оптимального психологічного стану під час сценічного виступу. Психологічна підготовка естрадного вокаліста є важливим чинником успішного розвитку його виконавської майстерності, про що свідчить широке коло сучасних досліджень з вокально-педагогічної проблематики.

Аналіз досліджень. Психологічні аспекти формування вокально-сценічної компетентності майбутніх естрадних співаків, яка забезпечує високий рівень сценічної культури, артистизм та акторську майстерність, навички сценічного руху та постановки концертних номерів, включаючи досвід роботи з різними типами мікрофонів, проаналізовано у статті С. Гмиріної (2020). Важливе значення глибокого знання психофізичних механізмів розвитку співацького голосу як запоруки успішного формування вокально-виконавської майстерності та становлення професійної кар'єри молодого фахівця-вокаліста розкрито у публікації Г. Захарченко (2017). У праці В. Чайки (2008) висвітлено роль психофізіологічного стану студента у розвитку його вокальної майстерності, підкреслено важливість виховання в нього різних видів самоконтролю задля досягнення фізичної свободи і комфортності голосового апарату, а також недопущення того, що виходить за межі його індивідуальності та співочих можливостей. Психофізичні аспекти формування та розвитку вокально-технічних навичок співака на різних етапах фахової підготовки майбутнього вокаліста представлено у роботах О. Баранової (2016), Е. Гавацко (2017), О. Перешивайло (2021) та ін. Практичні методи застосування психологічних установок з метою досягнення оптимального емоційного стану під час публічного виступу пропонують для вокалістів І. Щербіна (2012) та Р. Голдман (2022).

Таким чином, сучасна вокально-педагогічна думка прагне висвітлити різноманітні психоло-

гічні ракурси формування виконавської майстерності майбутніх співаків з акцентом у переважній більшості досліджень на домінуванні технологічного, зокрема, психофізіологічного аспекту фахової вокальної підготовки. Наступним кроком має стати осмислення комплексного підходу, необхідного для формування такої органічно-цілісної динамічної системи, якою виступає феномен виконавської майстерності естрадного співака.

Мета статті – висвітлити аспекти комплексного підходу у формуванні виконавської майстерності естрадного вокаліста з позиції системної єдності взаємопов'язаних психологічних компонентів фахової естрадно-вокальної підготовки – психофізичного, психоемоційного, аналітично-рефлексивного саморегуляційного, індивідуально-творчого, комунікативного.

Виклад основного матеріалу. Осмислення феномена виконавської майстерності вокаліста як системного явища набуває аксіоматичного характеру у новітній науково-педагогічній літературі. Підсумовуючи порівняльний аналіз низки трактувань поняття виконавської майстерності музиканта, Ї. Чжан визначає його як «системну динамічну професійно-значущу якість особистості, що формується й постійно вдосконалюється у процесі співацького навчання та включає комплекс набутих умінь, навичок, компетентностей, які визначають високий ступінь володіння вокальною технікою та виявляють здатність співака вміло керувати виконавським процесом для досягнення максимально якісного художнього результату» (Чжан, 2023: 62). Відповідно й формування феномена виконавської майстерності вокаліста необхідно розглядати як «системний багатофункціональний комплексний процес, у змісті якого поєднуються художньо-естетичні, виконавсько-технологічні, психолого-педагогічні та вокально-методичні завдання вокальної підготовки» (Чжан, 2023: 62).

У розвитку операційно-технологічних сторін виконавської майстерності фахівця-вокаліста, що охоплюють весь спектр виконавських умінь та навичок, особливу роль відіграють знання психофізіологічного характеру. Адже «спів є не лише художньо-виконавським фактором та одночасно творчим розвитком особистості, це, насамперед, наука про здоров'я людини й розвиток її психофізичних можливостей» (Захарченко, 2017: 166). Природним музичним інструментом вираження виконавської особистості співака є його голос, який потребує цілісного й систематичного виховання, заснованого на органічному поєднанні технічних і художніх завдань. У основі такого виховання співацького голосу лежить

знання анатомічної будови голосового апарату, розуміння роботи механізмів звукоутворення та фонаційної природи, складних координаційних процесів під час формування співацьких навичок. Так, до складу голосового апарату входять гортань (складна система хрящів, з'єднаних суглобами і зв'язками) та розташовані в ній голосові складки (істинні та хибні), органи дихання (трахея, бронхи, легені, діафрагма), перстевидний, черпаловидний та щитовидний хрящі, надгортанник, артикуляційна система (губи, зуби, язик, тверде та м'яке піднебіння, нижня та верхня щелепа), головний та грудний резонатори (Баранова, 2016: 5). Для якісного звучання співацького голосу необхідна злагоджена робота усіх складників голосового апарату, що досягається шляхом систематичного виконання спеціальних вокально-технічних вправ.

З точки зору акустики голос співака характеризується висотою звуку, силою звучання, голосовим діапазоном, тембральним забарвленням, вібрато, чіткістю дикції. Довжина голосових зв'язок і кількість їх коливань за секунду впливають на висоту звуку, від амплітуди коливань звукової хвилі залежить сила звучання, тембральне забарвлення характеризується спектральним складом звуку, наявністю у ньому співацької форманти та вібрації. Згідно з енциклопедичним словником «Популярна музика» В. Откидача, «форманта – область посиленних часткових тонів у спектрі музичних звуків, а також самі ці призвуки, що визначають своєрідність тембру звуків; один із важливих чинників темброутворення; у співі, крім звичайних мовних, виникають характерні співочі форманти; одна з них – висока співоча форманта – надає голосові «блиск», доброї перебірливості голосних і приголосних; сприяє «польотності» звуків, інша – низька – надає звучанню м'якості, закругленості» (Откидач, 2018: 168). Вібрацію В. Откидач характеризує як «невелике коливання висоти тону якого-небудь звука (голосу, струни тощо), тремтіння голосу при співі» (там само: 39).

На формування й розвиток співацького голосу надзвичайно важливий вплив має фонетика національного мовлення, мелодика музичного матеріалу, національна специфіка співу, а також індивідуальні музичні дані співака, його психологічна характеристика, темперамент, наполегливість, цілеспрямованість, вміння сконцентрувати увагу на слухових і передовсім психофізіологічних відчуттях. Так, слухові відчуття дають змогу контролювати якість звуку (висоту, силу, тембральні параметри голосу), м'язові відчуття з'являються на основі м'язових рухів (скорочення та роз-

слаблення), а вібраційні відчуття утворюються в зонах вокально-тілесної схеми. Усі ці відчуття аналізуються у корі головного мозку та під виглядом нервових імпульсів впливають на роботу м'язової системи голосового апарату, координуючи вокальний процес.

Г. Захарченко характеризує вокально-тілесну схему як «комплекс м'язово-вібраційних відчуттів», що з'являються у вокаліста в процесі фонації та складаються із дев'яти зон: 1) піднебінно-зубна; 2) піднебінно-задня; 3) задньоглоткова; 4) гортанна; 5) кістково-лицьова «маска»; 6) внутрішньо-трахейна; 7) грудна клітина; 8) черевно-діафрагмова; 9) нижньочеревна (Захарченко, 2017: 167). Ці зони становлять основну сенсорну систему, яка у комплексі з вокальним слухом (звукочислотним, ритмічним, динамічним, тембровим) дає змогу вокалісту регулювати фонаційні процеси. Найбільш чіткими та важливими для співацького процесу є відчуття в зонах: (1) – «опора звучання»; (5) – «маска»; (2), (8) та (9) – «опора дихання» (Юцевич, 2009: 44–45). За допомогою вокальних вправ одночасно формуються слухові та м'язові навички, які у майбутньому збагачуються та знаходять успішне застосування у вокальних творах. Таким чином, вокальні навички – це комплексне виконання вокальних дій різних складових голосового апарату, доведених до автоматизму у результаті багаторазового повторення й підпорядкованих волі виконавця (Гавацко, 2017: 4). Вони включають вокальну постановку, звукоутворення, звукопроведення, дихання, дикцію, інтонування тощо.

Навички напрацьовуються в процесі тривалого здійснення певної діяльності, а рівень їх засвоєння залежить від систематичності та періодичності виконання навчальних дій. Головні риси автоматизму – миттєве відтворення, відсутність зайвих рухів, зниження психологічного напруження та контролю під час співу. У послідовному формуванні вокальних навичок виокремлено п'ять етапів: «виникнення установки на відповідну поведінку на психологічному та фізіологічному рівнях; корекція якості співацького звука, точного інтонування, способу звуковидобування; формування навичок використання верхніх резонаторів голосового апарату; набуття динамічної стійкості вокальних навичок, удосконалення координування співацьких рухів; автоматизація навичок голосоутворення» (Перешивайло, 2021: 22).

Відтак діяльність педагога спрямована на формування вокальних навичок співака шляхом напрацювання координаційних рухів м'язів голосового апарату, доведення їх до автоматизму та рефлекс-

торного виконання внаслідок виникнення відповідних психофізіологічних відчуттів (м'язових, слухових, вібраційних, візуальних) в процесі звукоутворення та прослуховування взірцевого звучання співацького голосу. Таким чином стимулюється розвиток аналітично-рефлексивної функції, яка передбачає усвідомлену фіксацію відчуттів та осмислення власних дій під час співу, що є необхідним компонентом комплексного формування виконавської майстерності вокаліста. Оскільки співак чує та сприймає свій голос інакше, аніж сторонній слухач, методи попереднього звукозапису та відеозйомки дають можливість здійснювати самопостереження, поліпшувати самоконтроль, аналізувати репетиційний процес та корегувати вокально-виконавські недоліки. Тож можна виокремити основні принципи роботи викладача з вокалу у процесі постановки голосу: індивідуальний підхід у навчанні; систематичність і поступовість; єдність художнього, технічного і регулятивно-психологічного розвитку.

Слід пам'ятати, що першочерговою умовою успішного розвитку співацького голосу є підтримання здорового фізичного стану вокаліста. Недотримання гігієнічних норм, надмірне навантаження на голосовий апарат, недосконале володіння вокальною технікою, невдало підібраний репертуар можуть призвести до захворювань та навіть професійної непридатності співака (Щербіна, 2012: 81). При ознаках захворювання голосового апарату необхідно утриматись від співу і дотримуватись режиму тиші. Загартовування голосового апарату та помірні заняття спортом, дотримання режиму харчування і сну, утримання від нездорового способу життя й шкідливих звичок, регулярний медичний контроль та відвідування лікаря-фоніатра сприятимуть витривалості й здоровому, повноцінному функціонуванню голосового апарату.

У основі естрадного вокалу закладене імпровізаційне начало, тому співак повинен не тільки на належному рівні володіти вокально-технічними навичками, а й надзвичайно вільно почуватись на сцені для максимально яскравого вираження емоційного стану в ході реалізації виконавського задуму. При цьому в процесі навчання співу та практиці концертної діяльності вокалісту доводиться долати різні психологічні перешкоди, які можуть супроводжуватись рядом негативних відчуттів – тривожності, занепокоєння, необґрунтованого хвилювання, що можуть спричинити появу психологічних комплексів і навіть розвиток різноманітних хвороб. Підкреслюючи значення психоемоційних чинників у сфері вокального виконав-

ства, В. Чайка зазначає: «Фактори, які регулюють співочий стан самоконтролю, – суб'єктивні і полягають у фіксації відчуттів співака. Він має бути повністю задоволений своїм співочим станом, має отримувати від співу фізичне, морально-духовне піднесення, радість» (Чайка, 2008: 50). Отже, вміння позитивно налаштуватись на виступ актуалізує значення саморегуляційного компоненту виконавської майстерності вокаліста, що передбачає володіння навичками психологічної підготовки до публічного виступу та здатність керувати своїм емоційним і загальним сценічним самопочуттям.

Подолати стресові ситуації можна за допомогою психотренінгів, які націлені на усунення психологічних бар'єрів та комплексів, швидке входження у стан психологічного спокою, рівноваги перед виступом, творчої роботи у сфері вокальної діяльності, втілення художнього образу, психологічної рівноваги після виступу (Щербіна, 2012: 83). Також ефективними в процесі самоналаштування є аутотренінги, медитації та афірмації, які сприяють зняттю стресу, розслабленню, саморегуляції, стабілізації психоемоційного стану.

«Афірмації – це позитивні твердження, короткі фрази, які, якщо їх регулярно повторювати, можуть змінити негативні думки та поведінкові моделі, згідно з даними Клівлендської клініки. Їх можна промовляти вголос або про себе. Ці твердження зазвичай покликані допомогти переключити мислення з негативного на позитивне, мотивувати до дії, зменшити стрес, вистояти у важкі часи, підвищити впевненість у собі та благополуччя» (Голдман, 2022: 1). До прикладу, дієвими будуть такі афірмації: «я спокійна», «мій голос звучить чудово», «мені все під силу», «я щаслива, що виступаю сьогодні», «публіка в захваті від мого співу» тощо. За спостереженнями Р. Голдман, афірмаційні твердження «я цілісна, я хороша сама по собі, я люблю себе» успішно застосовує популярна американська акторка і співачка Дженніфер Лопес.

Іншим дієвим методом психологічної підготовки до сценічного виступу є ідеомоторне тренування – «регулярно повторюване, усвідомлене, активне уявлення й відчуття будь-якої навички» (СУМ). Спільною для афірмації та ідеомоторики є психологічна установка, націлена на вирішення конкретних завдань. Однак перша зосереджена на повторенні коротких висловів для формування позитивних психологічних уявлень та їх закріплення у мисленні виконавця, друга ж сконцентрована на рухових уявних процесах, що супроводжуються мікроскороченнями мускульних груп

та реалізують уявні рухи технічних навиків вокаліста, які завдяки багаторазовому повторенню формують м'язову пам'ять голосового апарату та сценічний рух.

Отже, рівень відчуття впевненості у собі та якість підготовки сценічного номеру впливають на сценічне хвилювання-піднесення вокаліста, що є запорукою успішного виступу. С. Гмиріна розглядає три основні види сценічного хвилювання (за класифікацією П. Якобсона): хвилювання-піднесення (найбільш оптимальний рівень емоційного переживання із високою стресостійкістю); хвилювання-паніка (негативне психофізіологічне збудження з елементами тривожності, розгубленості, неврівноваженості); хвилювання-апатія (негативне пригнічення психологічних процесів, пасивність, зневіра та страх перед виступом). Для подолання психологічної тривожності перед виступом С. Гмиріна пропонує метод візуалізації (уявлення виступу від виходу на сцену і до завершення номеру), метод ідеомоторного тренування (мисленнєве проспівування твору з уявленням вокальної позиції, дихання, дикції, користування мікрофоном тощо), метод виступу перед «уявною аудиторією» (Гмиріна, 2020: 82–83).

Низку конкретних вправ для подолання негативних проявів концертного хвилювання пропонує І. Щербіна. Так, усуненню хвилювання-збудження та хвилювання-паніки сприятимуть вправи на регулювання дихання: «Вдих-видих», «Вертіння головою», «Нахил з видихом» (Поля Л. Сопера). Позбутись хвилювання-апатії дають змогу артикуляційні вправи, «розспіви», тримання «маски-посмішки», вербальні настанови «ура», «ах, як добре», «я спокійна», «я зможу», «мені це потрібно». Регулярне виконання вправ перед виступом сприяє максимально швидкій стабілізації психоемоційного стану та досягненню головної цілі – успішного виступу. Свобідне та правильне виконання цих вправ служить підтвердженням того, що співак подолав хвилювання і контролює емоційний стан (Щербіна, 2012: 86).

Визначальною складовою в системі елементів вокально-виконавської майстерності є її індивідуально-творчий компонент, пов'язаний зі здатністю до самостійної оригінальної інтерпретації музичних творів, гармонійним поєднанням глибини емоційних переживань та яскравості образних уявлень з розвиненістю музичного інтелекту, натхненністю осмисленого виконання, підпорядкованого цілеспрямованій волі артиста в процесі сценічного втілення художнього образу вокального твору. Саме ступінь усвідомлення змістових аспектів інтерпретації та емоційний резонанс з

художнім образом музичного твору виступають, на думку О. Бурської, «підґрунтям формування виконавської майстерності, тоді як пріоритетність технічного розвитку не гарантує безпосередньо високохудожніх результатів. Тому глибоке осмислення феноменів, що лежать у площині музичного змісту, залишається на сьогодні актуальною проблемою теорії і практики виконавської педагогіки» (Бурська, 2019: 189). Аналізуючи особливості психологічних механізмів музичного переживання як важливої динамічної основи процесу виконавського втілення музичного образу, дослідниця доходить висновку, що психологічна динаміка формування останнього розгортається двома протилежно спрямованими шляхами: від сприйняття матеріальної, звуко-інтонаційної основи музики до її мисленнєвого переведення в художньо-образну площину, або навпаки: від яскравих художньо-асоціативних вражень до їх виконавського вираження в музичній матерії озвученого твору. Таким чином, «музичний образ як психологічний феномен є фактично тим, що в музичній психології розуміється під поняттями «пост-музика» або «прото-музика». Психологи відмічають високу енергетичну активність посткомунікативних (а у виконанні, очевидно, передкомунікативних) фаз музичного сприймання (або мислення) музики» (там само).

Продовжуючи цю думку, можна стверджувати, що комунікативні чинники виявляють свою активність на всіх стадіях становлення виконавського музичного образу, мобілізуючи мотиваційно-вольову сферу особистості артиста. Так, передкомунікативна фаза сценічного, зокрема, вокального втілення музичного образу неодмінно включає елементи психологічного програмування його активного сприйняття уявною публікою, «адже завдання співака – «запалити» власним виступом серця слухачів, енергетично захопити їх довершеністю звучання та переконливістю «проживання» сценічного образу» (Гмиріна, 2020: 83). Вирішення такого завдання вимагає величезної концентрації всіх енергетичних ресурсів співацького організму, максимального підняття артистичного тону, вираженого в загостренні виконавських емоційних реакцій, міміці, жестах, інтонації, інтенсивності музичного переживання в процесі вокального втілення сценічного образу. Звідси випливає, що найбільш енергетично активною можна вважати комунікативну фазу живого контакту естрадного вокаліста з публікою, під час якого, за свідченнями багатьох визначних співаків, не припиняється також і процес сценічної автокомунікації, котрий супроводжується уявним

роздвоєнням артистичної особистості на власне виконавця і стороннього спостерігача за його діями. Крім того, слід зазначити, що й посткомунікативна фаза виконавського переживання музичного образу є доволі активною, оскільки її змістом, як правило, стає професійний самоаналіз публічного виступу, осмислення прорахунків та закріплення вдалих творчих знахідок. Така різновекторна комунікативність психологічної підготовки музиканта до виступу надає феномену музично-виконавської майстерності рис концептуальності, а творчій позиції естрадного співака консолідує сенсу ідейного об'єднання публіки навколо ціннісних орієнтирів музичного мистецтва.

Висновки. Таким чином, феномен музично-виконавської майстерності естрадного вокаліста є багатограним явищем, професійне формування якого вимагає комплексного підходу з позиції системної єдності взаємопов'язаних психологічних компонентів фахової естрадно-вокальної підготовки – психофізичного, психоемоційного, аналітично-рефлексивного, саморегуляційного, індивідуально-творчого, комунікативного. Досконалість операційно-технологічних сторін вико-

навської майстерності фахівця-вокаліста забезпечують системні знання психофізіологічних особливостей функціонування голосового апарату, сформованість набутих умінь і навичок, зрілість аналітично-рефлексивної функції самоконтролю, єдність художнього, технічного і регулятивно-психологічного розвитку. Суттєвий вплив суб'єктивних психоемоційних чинників на сценічне самопочуття музиканта актуалізує значення саморегуляційного компоненту виконавської майстерності вокаліста, що передбачає володіння навичками психологічної підготовки до публічного виступу шляхом регулярного виконання психо- та аутотренінгів, дихальних та артикуляційних вправ, застосування методів використання афірмацій та ідеомоторного тренування. Значний мотиваційно-вольовий потенціал містить індивідуально-творчий компонент виконавської майстерності естрадного співака, пов'язаний зі здатністю до оригінальної інтерпретації вокальних творів, усвідомленням її змістовних аспектів та особливо – комунікативних чинників, спрямованих на об'єднання слухацької аудиторії навколо ідейних цілей музичної події.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранова О. М. Виховання та розвиток вокально-технічних навичок: методичні рекомендації з нормативної навчальної дисципліни «Постановка голосу» для студентів навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації. ВНЗ «Херсонське училище культури». Херсон, 2016. 21 с.
2. Бурська О. П. Феномен музичного переживання та музичний образ: сутність, зміст і психологічні механізми у виконавському контексті. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2019. Вип. 58. С. 189–195.
3. Гавацко Е. П. Формування вокальних навичок у вихованців студії естрадного співу: наук.-метод. посіб. Закарпатський ін-т післяд. вищої освіти. Ужгород, 2017. 65 с.
4. Гмиріна С. В. Психологічні аспекти формування вокально-сценічної компетентності майбутніх співаків. *Педагогіка формування особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, 2020. Вип. 69. Т. 2. С. 80–83.
5. Захарченко Г. Я. Вокально-виконавська майстерність: психофізичні аспекти розвитку співацького голосу. *Культурологічна думка*. К.: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2017. № 12. С. 165–171.
6. Откидач В. М. Популярна музика: енциклопедичний словник. Харків: Лідер, 2018. 896 с.
7. Перешивайло О. В. Формування співацького голосу майбутнього вокаліста засобами резонансної техніки у процесі фахової підготовки: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр спеціальності 025 «Музичне мистецтво» / СДПУ ім. А. С. Макаренка. Суми, 2021. 103 с.
8. Чайка В. Мистецтво творити голосом. Роль психофізіологічного стану студента у розвитку його вокальної майстерності: поради педагога. Львів: Місіонер, 2008. 104 с.
9. Чжан І. Формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання: дис. ... д-ра філософії: 014 (музичне мистецтво) / УДУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2023. 206 с.
10. Щербіна І. В. Психотренінг вокаліста в музичному мистецтві. *Таврійські студії. Мистецтвознавство*. 2012. № 2. С. 80–87.
11. Юцевич Ю. Є. Музика: словник-довідник. Видання 2-ге, переробл. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 352 с.
12. Словник української мови у 20 томах. URL: https://slovyk.me/dict/newsum/ідеомоторний#google_vignette (дата звернення: 15.08.2024).
13. Holdman R. Affirmations: What They Are, Health Benefits, and Getting Started. 2022. URL: <https://www.everydayhealth.com/emotional-health/what-are-affirmations/> (last accessed: 10.08.2024).

REFERENCES

1. Baranova O. M. (2016) Vychovannia ta rozvytok vokalno-tekhnichnykh navychok. [Education and development of vocal techniques skills]: methodical recommendations for a normative academic discipline «Staging of voice» for students of educational institutions of Culture and Arts of I-II levels of accreditation. Kherson School of Culture. Kherson. 21. [in Ukrainian].
2. Burska O. P. (2019) Fenomen musychnoho perezhyvannia ta muzychnyi obraz: sutnist, zmist i psykholohichni mekhanizmy u vykonavskomu konteksti. [The phenomenon of musical feeling and musical image: essence, content and psychological mechanisms in the context of the performing of music]. *Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Pedagogy and Psychology*, 58. 189–195. [in Ukrainian].
3. Havatsko E. P. (2017) Formuvannia vokalnykh navychok u vykhovantsiv studii estradnoho spivu [Formation of vocal skills among students of the pop singing studio]: scientific and methodological manual. Transcarpathian –Institute of Postgraduate Education. Uzhhorod. 65. [in Ukrainian].
4. Hmyrina S. V. (2020) Psykholohichni aspekty formuvannia vokalno-stsenichnoi kompetentnosti maibutnikh spivakiv [Formation of vocal and stage competence of future singers]. *Pedagogy of personality formation in higher and secondary schools*. Zaporizhzhia: KPU, 69 (2). 80–83. [in Ukrainian].
5. Zakharchenko H. Ya. (2017) Vokalno-vykonavska maisternist: psykhofizychni aspekty rozvytku spivatskoho holosu [Vocal and performing skill: psychophysical aspects of a singing voice development]. *The Culturology Ideas*. K.: Institute of Cultural Studies of the National Academy of Arts of Ukraine, 12. 165–171. [in Ukrainian].
6. Otkydach V. M. (2018) Populiarna muzyka [Popular music: encyclopedic dictionary]. Kharkiv : Leader. 896. [in Ukrainian].
7. Pereshyvailo O. V. (2021) Formuvannia spivatskoho holosu maibutniogo vokalista zasobamy rezonansnoi tekhniky u protsesi fakhovoi pidhotovky. [Formation of a singing voice of future vocalist using resonant techniques in the process of professional training]: master's thesis: 025 musical art / Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. 103. [in Ukrainian].
8. Chaika V. (2008) Mystetstvo tvoryty holosom. Rol psykhophyziolohichnoho stanu studenta u rozvytku yoho vokalnoi maisternosti. [The art of creating with voice. The role of psychophysiological state of a student in the development of their vocal skills: teacher's recommendations]. Lviv: Missionary. 104. [in Ukrainian].
9. Chzhan Yi. (2023) Formuvannia vykonavskoi maisternosti mahistrantiv muzychnoho mystetstva u protsesi spivatskoho navchannia [Formation of performing skills of master's students of musical art in the process of singing training]: PhD in philosophy: 014 (musical art) / Drahomanov National Pedagogical University. Kyiv. 206. [in Ukrainian].
10. Shcherbina I. V. (2012) Psykhotreninh vokalista v musychnomu mystetstvi [Psychotraining of a vocalist in musical art]. *Tavrian studios. Art History*, 2. 80–87. [in Ukrainian].
11. Yutsevych Yu. Ye. (2009) Muzyka: slovnyk-dovidnyk [Music: dictionary and reference book. Edition 2, revised and supplemented]. Ternopil: Uchytelna Knyha–Bohdan. 352. [in Ukrainian].
12. Slovnyk ukrainskoi movy u 20 tomakh [Dictionary of the Ukrainian language in 20 volumes]. URL: https://slovnyk.me/dict/newsum/ідеомоторний#google_vignette (last accessed: 15.08.2024). [in Ukrainian].
13. Holdman R. (2022) Affirmations: What They Are, Health Benefits, and Getting Started. Everyday Health. URL: <https://www.everydayhealth.com/emotional-health/what-are-affirmations/> (last accessed: 10.08.2024).